

AVRASYA BAĞLANTISALLIĞI KAPSAMINDA YEŞİL ENERJİ İŞBİRLİĞİ

Bekir Caner ŞAFAK

Misafir Araştırmacı

Analiz No : 2025 / 17

21.04.2025

Günümüzde yenilenebilir enerji odaklı yeşil projeler, sürdürülebilirlik ve iklim kriziyle mücadele dolayısıyla artarak önem kazanmaktadır. Bu projeler, sera gazı emisyonlarını düşürmeyi ve iklim değişikliğinin çevre ile toplum üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmayı hedefleyerek temiz teknolojilerin ve yenilenebilir enerji kaynaklarının benimsenmesini teşvik etmektedir. Temiz enerji girişimleri, geleneksel enerji kaynaklarına alternatif oluşturmanın yanısıra enerji sistemlerinin modernizasyonu ile küresel sürdürülebilirliğin teşviki bakımından da fırsat sunmaktadır.[1] Sera gazı emisyonlarının azaltılmasında temel bir unsur olan yenilenebilir enerji yatırımları ile son yıllarda özellikle kaynak zengini ülkelerin de ilgilendiği görülmektedir. Esasen Kafkasya ve Orta Asyadaki kaynak zengini ülkelerde kayda değer bir yeşil enerji potansiyeli bulunmaktadır. Son dönemde bölgedeki zengin güneş ve rüzgar enerjisi potansiyeli değerlendirilmekte ve yeşil enerji ekonomisine geçiş konusunda adımlar atılmaktadır. Bu girişimler arasında en öne çıkanlardan biri Avrupa ile yeşil enerji ticareti yapılmasını hedefleyen Yeşil Enerji Koridoru projesidir. Bu proje bir yandan elektrik üretiminin ve ihracat potansiyelinin artırılması için önemli bir fırsat sunarken diğer yandan da Orta Asya ülkelerinden Avrupaya elektrik sevkiyatı için büyük bir persperktif oluşturmaktadır. Enerji ekonomisinin çeşitlendirilmesi, çevresel bir sorumluluk içerisinde iklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilir kalkınma yolunda önemli bir ilerlemeyi temsil ederken jeopolitik açıdan da bölgedeki ülkelerin nüfuzunu artıracaktır.[2]

Yeşil Enerji Koridoru

Yeşil Enerji Koridoru projesine dair 4 Nisan tarihinde Baküde gerçekleşen Güney Gaz Koridoru 11. Danışma Kurulu ve Yeşil Enerji Danışma Konseyi 3. Bakanlar Toplantısında önemli iki adım atılmıştır. Bunların ilki Özbekistan, Kazakistan ve Azerbaycan ile projenin finansmanını sağlayacak Asya Kalkınma Bankası (ADB) ve Asya Altyapı Yatırım Bankası

(AIIB) arasında imzalanan mutabakat zaptıdır. İlgili mutabakat zaptına göre, üç ülkenin enerji sistemlerinin birbirine bağlanmasının ardından Avrupaya elektrik ihracatını hedefleyen Hazar denizi ve havzasındaki yeşil enerji projeleri desteklenecektir.[3] İşbu mutabakat zaptı ile bu üç ülke arasında sınırötesi elektrik ticaretini kolaylaştırmak üzere kurumsal ve yasal bir çerçeve oluşturulmaktadır. Hazar Yeşil Enerji Koridoru projesi, bölgesel enerji işbirliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Enerji sistemlerinin birbirine bağlanması ile yenilenebilir enerji iletimi ve ticareti için yeşil bir koridor kurulmasını içeren bu proje, Hazardan Avrupaya Karadenizin altından geçecek bir kablo vasıtasıyla elektrik sevkiyatı öngörmektedir.[4] Proje kapsamında Avrupaya sevk edilmek üzere Orta Asyadaki yenilenebilir kaynaklardan üretilen elektrik Azerbaycana ihraç edilecektir.[5]

İkinci adım ise Azerbaycan, Gürcistan, Türkiye ve Bulgaristanın imzaladığı Yeşil Elektrik İletimi ve Ticareti Alanında İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptıdır. Yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektriğin iletimini öngören mutabakat zaptı ile stratejik enerji koridorlarının geliştirilmesi ve yenilenebilir enerji alanında yeniliklerin hayata geçirilmesi sonucunda hem enerji güvenliğinin artırılması hem de sürdürülebilir ekonomik büyüme için yeni fırsatların yaratılması amaçlanmaktadır.[6] Ayrıca bu kapsamda Türkiye ile Bulgaristan arasında ikili temaslar da gerçekleştirilmiştir. 4 Nisan tarihindeki Güney Gaz Koridoru Danışma Kurulunun 11. Bakanlar Toplantısında Türkiye Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ile mevkidaşı Bulgaristan Enerji Bakanı, Bulgargaz ve Bulgartransgaz ile BOTAŞ arasındaki doğalgaz anlaşmasına ilişkin konuların iyileştirilmesi olanaklarını değerlendirme hususunda mutabakata varmışlardır. Uzmanlar arasında gerçekleşen görüşmelerin ardından Türkiye ile Bulgaristan arasındaki doğalgaz iletim kapasitesinin artırılması olanaklarının ele alınması beklenmektedir.[7] Antalya Diplomasi Forumu kapsamında da Türkiye ile Bulgaristan arasında hem Cumhurbaşkanları düzeyinde hem de Bakanlar düzeyinde gerçekleşen ikili temaslarda enerji alanındaki işbirliği olanakları ile bölgesel enerji arz güvenliğine katkı sağlayacak ortak projeler ele alınmıştır. Enerji alanında geliştirilecek stratejik ortaklık ile iki ülkenin yanısıra Avrupa enerji piyasası için de önemli kazanımlar elde edileceği kayda geçirilmiştir.[8]

Hazar gazını Avrupaya taşıyan Güney Gaz Koridorunun kapasitesinin tam olarak kullanılmasına dair çalışmaların yapılmasının yanısıra enerji alanında yeni bir girişimin de hayata geçirilmesi, Koridorun önde gelen bir bölgesel yeşil enerji ağı olma potansiyelini göstermektedir. Türkiye, enerji arz güvenliğini artırmaya yönelik olarak altyapı projeleri geliştirmekte, yeniden gazlaştırma (*regasification*) terminalleri kurmakta ve depolama kapasitesini artırmaktadır. Yakın dönemde Türkmenistandan doğalgaz ithalatının başlaması da bu arz çeşitlendirmesine somut bir örnek oluştururken Orta Asya enerjisinin Avrupa pazarlarına sevkinde önemli bir adımı teşkil etmiştir. Doğalgaz sevkiyatının yanında halihazırda Azerbaycan, Gürcistan, Bulgaristan ve Yunanistan ile elektrik bağlantılarına sahip olan Türkiye; yeşil elektriğin sevkiyatı için hayata geçirilecek işbirliği ve projelerde Kafkasya ve Orta Asya ile Avrupa arasındaki geçiş güzergahında yer alan konumu ile bölgesel enerji merkezi olma hedefini pekiştirmektedir.[9]

Semerkant Zirvesi ve Orta Koridor

Orta Asyadan Avrupaya elektrik temini projesinin onaylandığı gün, yani 4 Nisanda eşzamanlı olarak Semerkantta ilk Avrupa Birliği (AB)-Orta Asya Zirvesi düzenlenmiştir. Avrasya bağlantısallığı konusunda büyüyen güç rekabetinin ortasında AB, bölgedeki nüfuzunu artırmaya çalışmaktadır. ABnin son dönemde Orta Asyadaki nadir toprak elementlerine artan bir ilgisi mevcuttur.[10] ABnin Orta Asyaya ilgisinin teyidi olan bu Zirveden çıkan en somut sonuç, Orta Asyadaki ticaret güzergahlarının, madencilik sektörünün ve dijital bağlantının genişletilmesini amaçlayan ABnin 12 milyar avroluk yardım paketi taahhüdüdür. Bu bütçenin önemli bir bölümünün enerji ve ulaştırma projelerine ayrılması beklenmektedir. Bu kapsamda Rusyayı dışlayarak Orta Asyayı Avrupaya bağlayan Orta Koridorun geliştirilmesi, AB için hayati önem taşımaktadır.[11] İstatistiklere bakıldığında, Orta Koridorun yük trafiği hacminin 2024ün ilk 11 ayında yüzde 63 artarak 4,1 tona ulaştığı ve konteyner trafiği 2,7 kat artarken Çinden gerçekleşen sevkiyatların da 25 kat arttığı görülmektedir. Dünya Bankası verilerine göre de ulaştırma altyapısının modernizasyonu ile Orta Koridor boyunca yıllık demiryolu taşımacılığı hacimlerinin 2030 yılına kadar 11 milyon tona ulaşabileceği öngörülmektedir. Bu cihetle AB, Küresel Geçit (*Global Gateaway*) girişimi aracılılığıyla da 10 milyar avro yatırım taahhüdünde bulunmuştur.[12] Tüm bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda ABnin Orta Koridoru geliştirmeyi hedeflediği açıkça görülmektedir.

Orta Koridoru geliştirmeye yönelik atılan bu olumlu adımlara rağmen Zirvedeki iki husus dikkat çekmektedir. Bunun ilki, AB Komisyonu Başkanı von der Leyenin Zirvenin genel kurul oturumunda gerçekleştirdiği konuşmasında Orta Asya ve Güney Kafkasya ülkeleri arasındaki sorunsuz sınır geçişinin Karadenize ulaşmak için öneminin altını çizmesidir.[13] Orta Koridorun kara bağlantısı üzerinden Avrupaya doğal giriş noktasının Türkiye olduğu gözönünde bulundurulduğunda, buradaki Karadeniz vurgusundan Türkiyeyi dışlamaya yönelik bir anlam çıkarmak mümkündür. Bu atlatma girişiminin, Orta Koridor güzergahında alternatif bir ulaşım noktası olarak Çinin yatırımı ile inşa edilen Gürcistanın Anaklia Limanından[14] Bulgaristanın Varna Limanına ve/veya Romanyanın Köstence Limanına deniz yolu vasıtasıyla yapılacak sevkiyatlar ile gerçekleştirilmesi tasarlanıyor olsa dahi Orta Koridor güzergahı üzerinde Türkiyenin dışarıda bırakılması, gerçekçi bir senaryo değildir. Konuşmasının devamında ise von der Leyen, Avrupa ile Orta Asya yakınlaşması için Ermenistanın Türkiye ve Azerbaycan ile olan sınırlarının da açılması gerektiğini ifade etmektedir. Ermenistanın Zengezur Koridoruna hiç değinmeden kendi egemenlik haklarını gerekçe göstererek Barış Kavşağı projesinde direten tavrı gözönünde bulundurulduğunda sınırların açılmasının Türkiye ve Azerbaycan açısından görünür bir avantajı bulunmamaktadır. Zirvedeki diğer dikkat çeken husus ise zirvenin ardından yayınlanan ortak bildiride BM Güvenlik Konseyinin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini (KKTC) tanımama çağrısı yapan 541 (1983) ve 550 (1984) sayılı kararlarına olan bağlılığı teyit ederek bu kararlara saygı gösterilmesine dair vurgudur.[15] Orta Asya ülkelerinin Avrupa pazarlarına erişiminin büyük ölçüde Türk lojistik ve diplomatik ağları vasıtasıyla olduğu gözönünde bulundurulduğunda, bu zorlamanın diplomatik olarak isabetsiz olduğu yorumu yapılabilir.[16] Ayrıca, unutulmaması gereken husus, Türkiyenin Orta Koridor başta olmak üzere bölgesel ulaştırma koridorlarına ve TANAP başta olmak üzere enerji koridorlarına öncülük ederken bölgesel organizasyonlarda güçlü bir konuma sahip olduğudur. Dolayısıyla Orta Asya ve Avrupa arasında gelişen ilişkiler neticesinde Avrasya

bağlantısallığının pekiştirilmesinin bölgesel bir güç olan Türkiye ile kurulacak sağlam işbirliklerinden geçtiği hatırda tutulmalıdır.

Sonuç

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse Orta Koridor, yalnızca bir ulaştırma ağı olarak değil aynı zamanda bünyesine enerji ağlarını da dahil ederek büyük bir hızla gelişmektedir. Yeşil Enerji Koridoruna dair imzalanan yukarıda değinilen mutabakat zabıtları da hiç şüphesiz bu gelişmenin son dönemdeki somut göstergelerinden birini teşkil etmektedir. Orta Asya, Kafkasya ve Avrupa arasında başlıca ulaşım güzergahı olan Orta Koridor, bünyesine yeşil enerji ağını da dahil ederek yeni bir aşamaya ulaşmıştır. Bunun yanında Semerkant Zirvesinde ABnin Orta Koridorun geliştirilmesini teşvik eden teşebbüsleri her ne kadar olumlu olsa da yukarıda ele alınan Türkiyeyi dışlamaya dair bazı söylem ve girişimler, ABnin Orta Asya ülkelerine yaklaşımında ve Orta Koridordaki mal ve hizmetleri hızlandırıcı politikalarında Türkiyeyi görmezden gelme çabasını göstermektedir. ABnin bu gayretleri, Orta Koridorun geliştirilmesi faaliyetlerinde teknik ve ekonomik mülahazalardan ziyade ne yazık ki siyasi düşüncelerinin rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Görsel: T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

[1] Hernández-Palma, Hugo Gaspar, Dairo J. Novoa, and Jorge Enrique Taboada Álvarez. New Trends in Green Projects Aimed at Clean Energy: An Analysis of the Scientific Literature. *International Journal of Energy Economics & Policy (IJEEP)* 14, no. 6 (November 1, 2024): 278–86. doi:10.32479/ijeep.17341.

[2] Gasimli, Vusal, Ramil Huseyn, and Rashad Huseynov. Economy-Wide and Environmental Benefits of Green Energy Development in Oil-Rich Countries: Evidence from Azerbaijan. *Economic Annals / Ekonomski Anali* 69, no. 241 (April 1, 2024): 41 □□□□ doi:10.2298/EKA2441041G.

[3] Azerbaycan, Kazakistan ve Özbekistan, 'Hazar Yeşil Enerji Koridoru' için ortaklık kuruyor, *TRT Avaz*, 5 Nisan 2025, https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avrasyadan/azerbaycan-kazakistan-ve-ozbekistan-hazar-yesil-enerji-koridoru-icin-ortakli/67f100489043c90ba9845a93.

[4] ADB Signs MOU with AIIB, Azerbaijan, Kazakhstan, and Uzbekistan to Support Feasibility Study for Caspian Green Energy Corridor, *Asian Development Bank*, 5 Nisan 2025, https://www.adb.org/news/adb-signs-mou-aiib-azerbaijan-kazakhstan-and-uzbekistan-support-feasibility-study-caspian-green-energy.

[5] Central Asia-European Union green energy corridor making progress, *eurasianet*, 9 Nisan 2025, https://eurasianet.org/central-asia-european-union-green-energy-corridor-making-progress.

[6] Bulgaristan, Azerbaycan, Türkiye ve Gürcistandan Yeşil Enerji Koridoru Anlaşması, *Bulgaristan Radyosu*, 4 Nisan 2025, https://bnr.bg/tr/post/102138859/bulgaristan-azerbaycan-turkiye-ve-gurcistandan-yesil-enerji-koridoruanlasmasi.

[7] Bulgaristan ve Türkiye, Botaş ile yapılan anlaşmaya ilişkin konumlarını iyileştirmek için fırsatlar arıyor, *Bulgaristan Radyosu*, 7 Nisan 2025, https://bnr.bg/tr/post/102139505/bulgaristan-ve-turkiye-botas-ile-yapilan-anlasmaya-iliskin-konumlarini-iyilestirmek-icin-firsatlar-ariyor.

[8] Gökçe Topbaş, Bakan Bayraktar, ADF'de Bulgaristan, Sudan, Gürcistan ve Somali ile yatırım fırsatlarını değerlendirdi, *Anadolu Ajansı*, 12 Nisan 2025, https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/bakan-bayraktar-adfde-bulgaristan-sudan-gurcistan-ve-somali-ile-yatirim-firsatlarini-degerlendirdi-/3536484.

[9] Handan Kazancı, Southern Gas Corridor poised to become leading green energy network: Turkish energy min., *Anadolu Agency*, 4 Nisan 2025, https://www.aa.com.tr/en/energy/energy-diplomacy/southern-gas-corridor-poised-to-become-leading-green-energy-network-turkish-energy-min/48384.

[10] WrestleMania Central Asian-style: Great powers battle for regions critical minerals, *eurasianet*, 21 Mart 2025, https://eurasianet.org/wrestlemania-central-asian-style-great-powers-battle-for-regions-critical-minerals.

[11] Emil Avdaliani, Europe Battles to Win Favor in Central Asia, *Center for European Policy Analysis*, 15 Nisan 2025, https://cepa.org/article/europe-battles-to-win-favor-in-central-asia/.

[12] Djoomart Otorbaev, Toward a new era in East-West connectivity, *China Daily Global*, 3 Nisan 2025, https://www.chinadaily.com.cn/a/202504/03/WS67edd66fa3104d9fd381d637.html.

[13] Speech by President von der Leyen at the plenary session of the first EUCentral Asia Summit, *European Commission* – *Speech*4 Nisan 2025, https://europa.eu/newsroom/ecpc-failover/pdf/speech-25-976_en.pdf

.

[14] GÜNGÖR, Gülperi. 2025. "ORTA KORİDOR GÜZERGAHINDA GÜRCİSTAN'IN ANAKLİA LİMANI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2024 / 30. Temmuz 09. Erişim Nisan 21, 2025. https://avim.org.tr/tr/Yorum/ORTA-KORIDOR-GUZERGAHINDA-GURCISTAN-IN-ANAKLIALIMANI.

[15] Sumit Ahlawat, BIG Setback For Turkey As Three Central Asian Nations Support Cypruss Sovereignty; End Of Road For Erdogans Pan-Turkism?, *The Eurasian Times*, 15 Nisan 2025, https://www.eurasiantimes.com/end-of-the-road-for-pan-turkism-as-three-central-asian-states/.

[16] Nicoletta Kouroushi, Can the Cyprus-Kazakhstan Strategic Alignment Bypass Turkey?, *Middle East Forum*, 27 Mart 2025, https://www.meforum.org/mef-observer/can-the-cyprus-kazakhstan-strategic-alignment-bypass-turkey.

Yazar Hakkında :

Bekir Caner ŞAFAK, 2022 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (Mülkiye) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden mezun olmuştur. Yüksek lisans derecesini 2025 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Bölümü'nden "Liberalizm - Demokrasi Gerilimi: Temsil Siyasetine Karşı Antagonistik ve Agonistik Siyaset" başlıklı tezi ile almıştır. Halihazırda Ankara Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi doktora adayıdır.

Lisans öğrenimi sırasında sırasıyla AVİM (2021), T.C. İçişleri Bakanlığı (2021) ve T.C. Ankara Valiliği'nde (2022); mezun olduktan sonra da Erasmus+ programı çerçevesinde Finlandiya'nın Helsinki şehrinde özel bir şirkette olmak üzere staj faaliyetlerinde bulunmuştur.

Şafak, Aralık 2024 tarihinden bu yana AVİM Misafir Araştırmacısıdır.

Atıfta bulunmak için: ŞAFAK, Bekir Caner. 2026. "AVRASYA BAĞLANTISALLIĞI KAPSAMINDA YEŞİL ENERJİ İŞBİRLİĞİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2025 / 17. Nisan 21. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avimbulten.org/tr/Analiz/AVRASYA-BAGLANTISALLIGI-KAPSAMINDA-YESIL-ENERJI-ISBIRLIGI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr

https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır